

VLADIMIR NABOKOV • Rua, Dam, Vale

Kelebek: Cramer's Blue Morpho

Fotoğraf: Nabokov ile Vera Craige Circle sonundaki parkta, Mayıs 1964

King, Queen, Knave

© 1968 Dmitri Nabokov

Bu kitabın yayın hakları The Wylie Agency'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 595 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 129

ISBN-13: 978-975-470-774-8

© 2000 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-3. Baskı 2000-2013, İstanbul

4. Baskı 2021, İstanbul

DİZİ EDITÖRÜ Fatih Özgüven

DİZİ KAPAK TASARIMI Bülent Erkmen

KAPAK UYGULAMA Zeynep Arman

UYGULAMA Hasan Deniz

DÜZELTİ Dürdane Abdal

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

VLADIMIR NABOKOV

Rua, Dam, Vale

King, Queen, Knave

ÇEVİREN *Sinan Fişek*

VLADIMIR NABOKOV 1899'da St. Petersburg'da doğdu. Varlıklı, liberal bir ailenin en büyük oğluydu. Bolşevikler iktidara geldiğinde aile Rusya'dan ayrılarak önce Londra'ya, sonra Berlin'e gitti. Nabokov, öğrenimini Cambridge, Trinity College'da tamamladı. 1923 ile 1940 arasında anadilinde romanlar, hikâyeler, oyunlar, şiirler yazdı ve kuşağının seçkin Rus göçmen yazarlarından biri olarak ün kazandı. 1940 yılında karısı ve oğluyla ABD'ye göç etti ve 1941'den 1948'e kadar Wellesley College'da dersler verdi. 1955'te yayımlanan *Lolita*'nın (İletişim, 1999) dünya çapındaki başarısından sonra, 1959'da Cornell Üniversitesi Rus Edebiyatı profesörlüğünden emekli olarak İsviçre'ye yerleşti. Nabokov, İngilizce yazdığı ilk romanı *The Real Life of Sebastian Knight*'ı (*Sebastian Knight'in Gerçek Yaşamı*, İletişim, 2003) 1941'de yayımladı ve ondan sonra bu dili şaşırtıcı bir yaratıcılıkla kullanarak eserlerini İngilizce yazmaya devam etti. Vladimir Nabokov 1977'de, İsviçre'nin Montreux kentinde öldü. *Lolita* dışında, önemli romanları arasında, fantastik bir aile romanı parodisi olan *Ada or the Ardor* (*Ada ya da Arzu*, İletişim, 2002) sayılmalıdır. İletişim Yayınları'ndan çıkan diğer kitapları: *Karanlıkta Kahkaha* (1993), *Pnin* (1999), *Bir Günbatımının Ayrıntıları* (1999), *Rua, Dam, Vale* (2000), *Lujin Savunması* (2001), *Cinnet* (2003), *Göz* (2005), *İnfaza Çağrı* (2007), *Saydam Şeyler* (2010), *Konuş, Hafıza* (2011), *Nikolay Gogol* (2012), *Maşenka* (2012), *Laura'nın Aşlı* (2012), *Rus Edebiyatı Dersleri* (2013), *Solgun Ateş* (2013), *Edebiyat Dersleri* (2014), *Don Quijote Dersleri* (2016), *Yetenek* (2016).

ÖNSÖZ

Bütün romanlarımın en şenliklisi, şu hergelenin cingözüdür. Karmaşık ve esritici oluşumunu ne sürgün, ne yokluk, ne özlem etkiledi. 1927 yazında Pomeranya Körfezi'nin kumsallarında yaratıldı, ertesi kış Berlin'de kuruldu ve orada, 1928 yazında tamamlandıktan sonra ekim başlarında, sürgün Rusların yayımevi "Slovo" tarafından *Korol', Dama, Valet* adıyla yayımlandı. Yirmi sekiz yaşımıdaydım. Aralıklı aralıklı altı yıldır Berlin'de yaşıyordum. Bazı başka aklıbaşında insanlarla birlikte, on yıl dolmadan konuksever, pişman, salkım salkım çiçek açmış bir Rusya'ya hep birlikte döneceğimizden emindik.

Aynı yılın sonbaharında, Ullstein kitabın Almanya haklarını satın aldı. Çeviriyi –söz verildiği gibi, ustaca bir biçimde– Siegfried von Vegesack yaptı; onunla 1929 başlarında, Ullstein'in cömert avansını Doğu Pireneler'de bir kelebek safarisinde harcamak üzere karımla alelacele Paris'ten geçerken tanıştım. Otelinde buluştuk; ünlü Amerikalı yazarlar, adetleri olduğu söylendiğince barlarda marlarda hayatlarını yaşarken, fena halde üşütmüş, yatak döşek yatıyordu, perişan durumdaydı – ama monoklunu gözünden düşürmüyordu.

Bir Rus yazarın tamamen Alman tipler seçerek (son iki bölümde karımla birlikte görünmem bir teftiş gezisinden öte bir şey değildir) kendisine onulmaz güçlükler çıkardığı düşünülebilir. Almanca bilmiyordum, Alman dostlarım yoktu ve ne aslından, ne de çevirisinden tek bir Alman romanı okumuş degildim. Ama sanatta, doğada da olduğu gibi, külfet olduğu apacık bir şey, incelikli bir savunma aracına dönüşebilir. İlk romanım *Masen'ka*'ya (1926'da "Slovo"dan çıkmış, onun da Almancasını Ullstein yayımlamıştı) egemen olan "insan rutubeti" – çeloveçeskaya vıajnost– iyiydi hoştu da, kitaptan artık hoşlanmıyordum (bambaşka nedenlerle bugün hoşlandığım gibi). O örnek kutusuna yerleştirdiğim muhacir tipleri çağın bakışına göre öylesine saydamdılar ki, arkalarındaki etiketler belli oluyordu hemen. Neyse ki etiketlerde ne yazdığı pek belirgin degildi, ama Fransız "insan belgeseli"ne benzeyen, kapalı bir toplumun kendi üyelerinden biri tarafından ayrıntıyla anlatıldığı –ve çağdaş romanlarda insanı sıkça bunaltan heyecanlı ve sıkkıcı etnofiziği epey andıran– bir teknikte direnmeye hiç de niyetim yoktu. İçimdeki düğümleri çözmeye çabaladığım bir dönemde, on yıl sonra *Armağan*'da kullandığım, tarihsel durumları yeniden yaratmaya yarayan özel teknikleri henüz bilmediğim –ya da kullanmaktan çekindiğim– için, çevrenin bilinmezliğinden doğan duygusal bağlantı yokluğu ve masal özgürlüğü, içimde kaynayan uydurma isteğine tam aradığım yanıtı. *RDV*yi Romanya ya da Hollanda'da da kurabilirdim. Kararımı vermeme, Berlin'in haritasıyla havasını bilmem etken oldu.

1966 sonlarında oğlum kitabın harfî bir İngilizce çevirisini hazırlamıştı; bunu, Rusça baskısının yanına, rahlenin üzerine yerleştirdim. Gözden geçirenin yarı yaşında bir yazarın düzeltme aşamasından beri okumadığı bu kırk yıllık romanın esas metnini etkileyecek bazı değişiklikler yapmak zorunda kalacağımı düşünüyordum. Kısa bir süre sonra, aslının sandığımdan da çok sarktığını farkettim. Yaptığım küçük değişik-

likleri anlatarak geleceğin güldestecilerinin tadını kaçırmak istemem. Yalnız şunu söyleyeyim: değişiklikleri yapmaktaki esas amacım bir cesedi güzelleştirmek değil, hâlâ soluk almakta olan bir gövdeye acemilikle hevesin, düşünce telaşıyla söz tembelliğinin yadsıdığı, zaten içinde varolan bazı yetileri canlandırmaktı. Yaratığın dokusundaki bu olanaklar ortaya çıkarılmak için adeta haykırıyorlardı. Muhacir dergilerindeki eleştirmenlerin en iyi yüreklilerini telaşlandıran “kabalıklar” ve “müstehcenlikler”e tabii ki dokunmadım, ama oradan buradan sarkan bir sürü ıvır zıvır acımasızca biçtiğimi ya da yeniden yazdığımı itiraf etmeliyim; örnekse, son bölümdeki çok önemli bir geçiş: Gravitz’deki yazlıkta yazar, dikkatini çeken bazı sahnelerle haşır neşir olurken Franz’ın araya girmemesi için, Dreyer’e Franz’ı, yazarın da işbirliğiyle unutulmuş deniz kulağı biçimindeki bir sigara tabakasını, sahibi olan işadamına geri vermesi için utanmadan Berlin’e gönderir (bakıyorum da, buna benzer bir cisim 1966’da yayımlanan *Konus, Belleğim*’de de var – ama cuk oturmuş oraya, çünkü biçimi, *Geçmiş Zaman Peşinde*’nin ünlü kekiyle aynı). Eskimiş bir romanla zamanımı harcamışım gibi gelmiyor bana. Bir yazarın, beş yıldır tutkun olduğu bir romana çalışırken, göz kırpmadan ve tutumluluk kaygısıyla bütün eski romanlarını teker teker canlandırmasına –kuşkusuz dinî inançları yüzünden– karşı çıkan okuyucuları bile yumuşatıp eğlendirebilir, bu gözden geçirilmiş metin. Ama tanırtanımaz bir yazarın bile, Rus yazınında bir eşi daha bulunmayan bir durumdan yararlanıp, kendi uzak ve hazin ülkesinde yasaklanmış kitaplarını bürokratik imhadan kurtarıp çocuklarına sunması, boynunun borcudur diye düşünüyorum.

Rua, Dam, Vale’nin konusu hakkında henüz bir şey söylemedim. Yabancı sayılacak bir konu değil temelde. Hatta korkarım, o iki değerli insan, Balzac’la Dreiser, onları utanmadan ti’ye aldığımı ileri süreceklerdir – ama yemin ediyorum

rum, o saçma sapan ürünlerini o yıllarda henüz okumamıştım ve bugün bile o servi ağaçlarının dibinde neler anlattıklarını anlamış değilim. Ne de olsa, Charlotte Humbert'in kocası da suçsuz sayılmazdı.

Yazınsal hava akımlarından açılmışken, Rusça metinde 'iç monolog' bolluğuna biraz şaşıtığımı itiraf etmeliyim – o sıralarda pek bildiğimi söyleyemeyeceğim *Ulysses*'le bir akrabalıkları yok tabii. Ama en genç yaşımdan beri *Anna Karenin*'le içiçe olduğumu, onun bütün bir bölümünün bununla dolu olduğunu unutmamak gerek – ilk kullanıldığında cennetten çıkmış gibi yepyeni bir teknik, bugünse iyice köhnemiş. Öte yandan, iyi okuyucuların hemen tanıyacakları küçük ve dostça Madame Bovary öykünmeleri, Flaubert'e bilerek yapılmış saygı göndermeleridir. Bir sahnede, Emma'nın tanyeri ağarırken, inanılmaz derecede ilgisiz ara yollardan sevgilisinin şatosuna sürüne gizlene gittiğini hatırladığımı hatırlıyorum – çünkü Homais bile bir işaret çakabilir.

Her zamanki gibi (ve her zamanki gibi, sevdiğim bazı kişilerin morarır gibi olduklarını görüyorum), Viyana heyetinin çağrılmadığına dikkat çekmek istiyorum, her zamanki gibi. Ama gene de içeri sızmayı başaran kararlı Freud'cular varsa, onlar için romanın orasına burasına acımasız tuzaklar kurduğumdan haberleri olsun.

Romanın adı sorununa gelince. Hepsini kör olan o üç saraydan çıkma kâğıdı tuttum, küçük bir per attım. Bana dağıtılacak iki yeni kart kumarımı haklı çıkarabilir, çünkü bu oyunda talihim yaver gitmiştir hep. Sımsıkı, daracık, yakından, yakıcı sigara dumanının arasından bir file – bir kenar beliriyor: Kurbağa yüreği, Rus pokerindeki deyimiyle. Ve çan sesleri! Umudum, elleri full'ler, kentlerle dolu eski oyun arkadaşlarımla blöf yaptığımı sanmaları.

VLADIMIR NABOKOV
18 Mart 1967, Montreux